

Offentlig tannhelsetjeneste: fra riksvei til ulike fylkesveier

Tiden er moden for å få realisert forslag som har ligget der i tre-fire år fordi kriseforståelsen nå er kommet opp på høyt politisk nivå, sa avdelingsdirektør Kjell Røynesdal i sitt innledningsforedrag på Samfunnsodontologisk Forum i Arendal om situasjonen i offentlig tannhelsetjeneste. – Helseministeren kan ikke overleve denne perioden uten å foreta seg noe, sa han også.

Temaet for Røynesdals foredrag var veien videre for offentlig tannhelsetjeneste etter avgjørelsen om at tjenesten fortsatt skal være fylkeskommunal. Han startet foredraget med en gjennomgang av fylkeskommunens og statens ulike roller i forholdet til tannhelsetjenesten og konkluderte med sine visjoner for veien videre.

Fylkenes handlefrihet og muligheter

– Fylkeskommunen har et «sørge for»-ansvar i henhold til lov om tannhelsetjenesten, men får frihet til å organisere eierskap og driftsform slik det er mest hensiktsmessig, sa Røynesdal. Han viste til odelstingsproposisjonen som ligger til behandling i Stortinget. Den foreslår å ta ut hele kapittel 3 om organisasjon, ledelse og administrasjon i tannhelsetjenesteloven. Når lovendringen er vedtatt, vil fylkene ikke være bundet av lovkrav med hensyn til organiseringen, og Røynesdal mente at dette ville føre til et større mangfold.

Han trakk også fram den nye lønnsfastsettelsen, der forhandlingene vil foregå på fylkeskommunalt nivå, som vil gi større muligheter for å bruke lønns- og arbeidsvilkår i rekrutteringen av tannleger. – For det er ledigheten i tannlegestillinger som er Den offentlige tannhelsetjenestens største problem, sa han.

Statens rolle og bidrag

Statens ansvar er å lovregulere tjenesten og sørge for tilgang på kompetent

personell av alle kategorier ved tilstrekkelig kapasitet, både på grunn- og videreutdanning. Mange mener at staten må påta seg et ansvar for rekrutteringen til tannlegestillinger i Den offentlige tannhelsetjenesten, men Røynesdal trodde ikke at staten vil gripe inn her.

Pasientrettigheter vil bli mer og mer vektlagt, og Røynesdal sa at valg av tannlege er en rettighet som det først vil bli stilt spørsmål ved. – Jeg tror ikke at publikum i framtiden vil finne seg i å få «tildelt» en tannlege. Også de som har rettigheter i henhold til tannhelsetjenesteloven, vil ønske fritt tannlegevalg, sa han.

Tiltakspakke

Regjeringen hadde i forslaget til revidert nasjonalbudsjett lagt inn en såkalt tiltakspakke for tannhelsetjenesten. Røynesdal innrømmet imidlertid at det ikke var noen friske penger i pakken, bare en omdisponering. – Det vil bli rom for kompetansehevingstiltak for tannpleiere og muligens nytt «Bygdøykurs», sa han. Dessuten blir det 2,5 mill. til kompetansesenter i Tromsø og 0,5 mill. til senter i Trondheim samt 7 mill. til spesialistutdanning av tannleger. – Tiden er moden for tiltak fordi kriseforståelsen er kommet opp på høyt politisk nivå, sa Røynesdal. – Jeg tror at det nå er mulig å få gjennomslag for forslag som har vært der i 3–4 år.

Hvor blir det av tannlegene?

I perioden 1994–2001 ble det utdannet 664 tannleger i Norge mens 575 med utdanning fra andre land fikk norsk autorisasjon. – Ut fra disse tallene burde vi hatt en netto tilgang på 444 tannleger, og det har vi ikke fått, sa Røynesdal. Dette viser at det er stor bevegelse i markedet og mange usikkerhetsfaktorer. Han hadde liten tro på å løse tannlegemangelen ved hjelp av utenlandske tannleger, bortsett fra muligheten for å rekruttere fra land utenfor EU/EØS-om-

rådet, og viste til bevilgning for å opprette lisensprogram også ved fakultetet i Oslo.

Hva med å løse bemanningsspørsmålet ved å øke utdanningen av tannpleiere? Røynesdal kunne fortelle at ratioen tannlege–tannpleier viser at interessen for å bruke tannpleiernes kompetanse ikke synes å være stor, bortsett fra i «forsøksfylket» Vestfold der Den offentlige tannhelsetjenesten har 1,7 tannleger per tannpleier. I Østfold er det til sammenligning 10 tannleger per tannpleier, og i privat sektor er forholdstallet 25:1. Røynesdal etterlyste interesse for å ansette flere tannpleiere i privat sektor. – Hvis man mener noe med at tannpleierne kan overta oppgaver fra tannlegene, må man vise dette i praksis, hevdet Røynesdal.

Helseministeren må foreta seg noe

– Helseministeren kan ikke overleve denne perioden uten å foreta seg noe, sa Røynesdal og antydte at resultatet for tannlegemarkedet kan bli sammenbrudd eller styrt «hestekur», da han skulle skissere veien videre. Veien som ikke lenger vil være en «riksvei» men flere fylkesveier. Det vil også bli en rollefordeling mellom bestiller og leverandør av tjenester. Fylkeskommunen innehar bestillerrollen i henhold til loven, mens leverandører ikke nødvendigvis vil være ansatte tannleger; det kan like gjerne være privatpraktiserende tannleger.

Røynesdal hadde videre tro på at utdanning av tannleger i Tromsø vil bety et faglig løft for Den offentlige tannhelsetjenesten og antydte at offentlig ansatte tannleger kunne få deltidsstillinger som universitetslektorer. Kompetansesentre og økt spesialistutdanning kommer, men i hvor stor grad vil være avhengig av bevilgninger.

Reidun Stenvik